

Mieli muziejaus bičiuliai,

Pirmąjį 2018-ųjų pusmetį muziejuje netrūko nei renginių, nei garbių svečių: atidarytos trys parodos, o muziejų savo apsilankymu pagerbė dailininkas Samuelis Bakas, Vilniuje atsiėmęs ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžių ir susitikęs su muziejaus lankytojais. Kviečiame drauge prisiminti įdomiausias praėjusių šešių mėnesių akimirkas ir susipažinti su Danute Selčinskaja, daugiau nei dešimtmetį kuriojančia muziejaus darbą su informacija apie žydų gelbėtojus ir išgelbėtuosius per Holokaustą.

Jūsų –

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus komanda

Renginių panorama

MUZIEJAUS LANKYTOJAMS PRISTATYTOS INDIJOS ir GANOS ŽYDŲ BENDRUOMENĖS

Sausio 18 d. muziejuje įvyko profesoriaus Audriaus Beinoriaus paskaita „Žydai Indijos istorijoje, kultūroje ir politikoje“, o vasario 8 d. Kalifornijos universiteto (JAV) doktorantė Janice R. Levi skaitė paskaitą „The Curious Case of Ghanaian Jews“. Lektoriai dalinosi įdomiais faktais apie Indijos ir Ganos žydų bendruomenių kilmę, raidą ir tradicijas, savo pristatymus gausiai iliustruodami nuotraukomis. ■

PARODOJE

„RAFAELIS CHVOLESAS: VILNIEČIŲ PORTRETAI 1945–1959 m.“ – UNIKALUS ŽVILGSNIS Į XX a. VIDURIO MIESTIEČIUS

Vasario 27 d. muziejaus Tolerancijos centre atidaryta paroda „Mes žiūrime į juos, jie žvelgia į mus. Rafaelis Chvolesas: vilniečių portretai 1945–1959 m.“, surengta bendradarbiaujant su Prancūzų institutu Lietuvoje. Parodą kviečiame apžiūrėti iki 2018 m. rugpjūčio 31 d. ■

PASIRAŠYTAS DRAUGYSTĖS MEMORANDUMAS SU HOLOKAUSTO ŠVIETIMO CENTRU JAPONIJOJE

Balandžio 16 d. muziejuje lankėsi ir su direktoriumi Marku Zingeriu susitiko Fukujamoje (Japonija) įsikūrusio Holokausto švietimo centro delegacija, vadovaujama centro direktoriaus pavaduotojo Akio Yoshidos. Susitikimo metu aptartos tolesnio bendradarbiavimo galimybės, pasidžiaugta intensyvėjančiais Lietuvos ir Japonijos santykiais ir pasirašytas Draugystės memorandumas. ■

PRAŪŽĖ KASMETINĖ MUZIEJŲ NAKTIS

Gegužės 19-osios vakarą muziejaus Tolerancijos centre ir Holokausto ekspozicijoje vyko Muziejų nakties renginiai (paskaitos žydų dailės ir istorijos temomis, ekskursijos, nemokamas ekspozicijų lankymas), sudominę beveik 500 vilniečių ir miesto svečių. ■

SAMUELIS BAKAS SUSITIKO SU SAVO KŪRYBOS GERBĖJAIS

Dailininkas Samuelis Bakas, kurio vardo muziejus pernai atidarytas kaip Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus padalinys, gegužės 22 d. viešėjo Vilniuje ir susitiko su savo kūrybos gerbėjais. S. Bakas pasidalino istorijomis iš Vilniuje praleistų vaikystės metų ir tolesnio gyvenimo svetur, pasakojo apie savo kūrybinį kelią ir negailėjo šypsenų bei autografų muziejaus lankytojams. 2018 m. pirmąjį pusmetį taip pat įvyko du virtualūs susitikimai – teletiltai, sujungę Samuelio Bako muziejų Vilniuje ir dailininko studiją Bostone. ■

SAN PAULE ATIDARYTA PARODA „AKIMIRKOS. IŠ LIETUVOS ŽYDŲ ISTORIJOS“

Gegužės 26 d. Emos Klabin muziejuje, įsikūrusiame Brazilijos metropolijoje San Paule, atidaryta fotografijų paroda iš Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus kolekcijų „Akimirkos. Iš Lietuvos žydų istorijos“. Tai – festivalio „Labas!“, surengto Lietuvos generalinio konsulato San Paule ir Brazilijos lietuvių bendruomenės iniciatyva, dalis. ■

PARODOJE „KELIONĖ“ – GRAFIKOS DARBAI, KVIĘČIANTYS KELIAUTI LAIKU IR ERDVE

Gegužės 30 d. muziejaus Tolerancijos centre atidaryta menininkės Taibės Chait grafikos darbų paroda „Kelionė“, veiksianti iki 2018 m. rugsėjo 23 d. ■

PASAULINIO GARSO MENININKŲ VAIKYSTĖS LIETUVA – PARODOJE „LIETUVA LITVAKŲ KŪRYBOJE“

Birželio 6 d. muziejaus Tolerancijos centre atidaryta paroda „Lietuva litvakų kūryboje“, skirta atkurtos Lietuvos valstybės šimtmečiui. Parodoje – per keturiasdešimt dailės kūrinių iš Lietuvos ir užsienio muziejų bei privačių kolekcijų, penkiolika informacinių stendų lietuvių ir tiek pat – anglų kalbomis bei du unikalūs filmai. Parodą lydi audiogidas, sukurtas turintiems regėjimo negalią. Birželio 22 d. stendinė parodos versija atidaryta Kinijoje, Čongčingo Pietvakarių universitete. Paroda „Lietuva litvakų kūryboje“ bus eksponuojama muziejaus Tolerancijos centre iki 2018 m. lapkričio 16 d. ■

MUZIEJAUS KOLEKCIJAS PAPILDĖ SMUIKO VIRTUOZO, DŽIAZO PRADININKO LIETUVOJE DANIELIAUS POMERANCO SMUIKAS

Birželio 11 d. muziejuje lankėsi smuikininkė, pedagogė prof. Danutė Pomerancaitė-Mazurkevič, kurios stebuklinga išgelbėjimo iš Kauno geto istorija užfiksuota dokumentiniame filme „Seserys“. Nuoširdžiai dėkojame viešniai už vertingas dovanas: garsaus smuikininko, džiazo pradininko Lietuvoje Danieliaus Pomeranco smuiką, pagamintą 1806 m. Paryžiuje, kuris praturtins steigiamo Litvakų kultūros ir tapatybės muziejaus kolekcijas kaip ilgalaikis depozitas, ir plokštelę „Sukas ratukus“, kuri muziejaus nuosavybėn perėjo visam laikui. ■

MUZIEJUJE POSĖDŽIAVO EHRI PARTNERIAI

Birželio 27-28 d. muziejaus Tolerancijos centre įvyko Europos Holokausto tyrimo infrastruktūros (angl. European Holocaust Research Infrastructure, arba EHRI) partnerių metinis susirinkimas. EHRI, kurią finansuoja Europos Sąjunga, vienija 24 organizacijas – tyrimų institutus, bibliotekas, archyvus, muziejus ir memorialines vietas.

Tokie susirinkimai, kuriuose dalyvauja apie 70 Holokausto tyrėjų, archyvarų ir muziejininkų, kasmet vyksta vis kitoje šalyje. Šiomet, minint Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį, Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus projekto dalyvius pakvietė į Vilnių. Be metiniam susirinkimui įprastų tikslų – projekto eigos ir per metus pasiektų rezultatų aptarimo, mažesnių susirinkimų darbo grupėse – projekto dalyviams buvo surengtos ekskursijos po buvusį Vilniaus getą, Tolerancijos centrą ir Samuelio Bako muziejų, pristatyta įvairiapusė muziejaus veikla.

EHRI reguliariai rengia įvairias tyrimo ir mokymo programas, edukacijas, dirbtuves, konferencijas ir seminarus. Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus yra vienintelė institucija Baltijos šalyse, dalyvaujanti 2015-2019 m. EHRI-2 projekte. Dalyvavimas šiame ambicingame tarptautiniame projekte greta didžiųjų institucijų, tarp kurių – Jad Vašem Jeruzalėje, Holokausto Memorialinis muziejus Vašingtone, Šoa memorialas Paryžiuje, Federalinis archyvas Koblence – tokiai nedidelei šaliai kaip Lietuva yra labai reikšmingas, svariai stiprinantis Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus matomumą tarptautinėje Holokausto tyrimų erdvėje. ■

SUSIPAŽINKITE: DANUTĖ SELČINSKAJA, MUZIEJAUS ŽYDŲ GELBĖTOJŲ ATMINIMO ĮAMŽINIMO SKYRIAUS VEDĖJA

- *Kiek laiko dirbate muziejuje ir kuruojate Žydų gelbėtojų atminimo įamžinimo skyriaus darbą?*

Muziejuje dirbu nuo 2003 metų pabaigos, darbą su informacija apie per Holokaustą Lietuvoje išsigelbėjusius žydus ir jų gelbėtojus kuruoju nuo 2004 m.

- *Papasakokite apie savo įprastą darbo dieną.*

Kasdienis ir nesibaigiantis mano darbas – tai skyriaus archyvo duomenų bazės tikslinimas. Ant savo darbo stalo visada turiu keletą žydų gelbėtojų bylų, su kuriomis dirbu kiekvieną dieną, turėdama vieną ir tą patį tikslą – išsiaiškinti, atkurti konkrečią žydų gelbėjimo istoriją: ką išgelbėjo, kas gelbėjo, kokios buvo gelbėjimo aplinkybės. O tai labai nelengva. Ne visada turime išsamų išgelbėto žmogaus liudijimą, daugumos išsigelbėjusių jau seniai nebėra tarp mūsų, tenka ieškoti ir išsigelbėjusių žmonių bei gelbėtojų palikuonių. Daug padėjo ir padeda kolegos iš Jad Vašemo Teisuolių departamento, krašto muziejininkai, šios temos tyrėjai, patys išsigelbėję per Holokaustą, kaip kad dr. Jakovas Zilbergas ir kiti. Ypač svarbi buvo ilgametė rašytojo Iochoko Mero pagalba ieškant išsigelbėjusių žmonių Izraelyje, raginant juos parašyti savo istoriją mūsų muziejui ir Jad Vašemui. Daug bendravau ir su Lietuvos žydų bendruomenės geto ir koncentracijos stovyklų sąjungos nariais, išsigelbėjusiais per okupaciją Lietuvoje – Tobijumi Jafetu, Irena Veisaite, Gita Grinmaniene, Sulamita Lev, Fruma Kučinskiene, Judita Mackevičiene, izraeiliečiais Jehoshua Šochotu, Jakovu Gurvičiumi, Moše Kuklianskiu, Moše Rozenbliumu, Polia ir Moisiejumi Museliais ir kitais. Ieškome patvirtinimų ir Lietuvos archyvuose, kartais šiose paieškose padeda ir žiniasklaida, ypač kai reikia surasti žydų gelbėtojų palikuonis. Taigi, kasdien ne tik skaitau darbui atrinktas archyvines žydų gelbėtojų bylas, bet ir kontaktuoju, susirašinėju su daugeliu korespondentų. Skyriaus archyvas vis dar pasipildo nauja medžiaga apie išsigelbėjusius žmones ir žydų gelbėtojus, nors tam ir reikia nemažų pastangų.

- *Kiek Lietuvos piliečių yra pripažinti Pasaulio tautų teisuoliais ir kiek – apdovanoti Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiais už žydų gelbėjimą? Kaip vyksta šių titulų suteikimo procesas?*

Daugelį metų Jad Vašemo Teisuolių departamente galiojo nusistovėjusi tvarka – konkretų žydų gelbėjimo atvejį buvo pradedama nagrinėti tik tuomet, jei su tokiu prašymu kreipdavosi pats išgelbėtas žmogus. O jei išgelbėtas žmogus karo metais buvo mažas vaikas, reikėdavo papildomų liudininkų, kurie galėtų patvirtinti gelbėjimo faktą, ką tikrai ne kiekvienas išgelbėtas žmogus galėjo įgyvendinti – artimųjų netektys buvo pernelyg didelės. Kadangi Pasaulio tautų teisuolių projektas Jad Vašeme buvo pradėtas 1963 m., praėjus beveik 20 metų po karo, ne visi vyresnio amžiaus žmonės, išsigelbėję nacių okupuotoje Lietuvoje, kreipėsi dėl savo gelbėtojų pripažinimo – daugeliui buvo per sunku prisiminti tragišką kančių ir netekčių laikotarpį, reikėjo pradėti naują gyvenimą Izraelio žemėje, o žemiškų rūpesčių kiekvienas repatriantas turėjo pakankamai. Buvo ir taip, kad kai kurie išsigelbėjusieji galvojo, jog Pasaulio tautų teisuoliu gali būti pripažintas tik toks žydų gelbėtojas kaip Oskaras Šindleris, išgelbėjęs tūkstantį ar daugiau žmonių. Didelė kliūtis sovietiniais metais buvo ir *geležinė uždanga*. Ne vienas Izraelio pilietis, išsigelbėjęs per nacių okupaciją Lietuvoje, bijodamas pakenkti savo gelbėtojams, tiesiog nusprendė, kad bus geriau, jei jis patylės, neberašys laišku savo gelbėtojams – taip buvo prarasta daug kontaktų. Taigi, Pasaulio tautų teisuolio medalis, kuriame išgraviruotas dabar jau plačiai žinomas posakis iš Babilono Talmudo *Išgelbėjęs vieną gyvybę – išgelbėja visą pasaulį*, ne visada pasiekdavo kiekvieną žydų gelbėtoją dėl objektyvių ir subjektyvių priežasčių.

Holokausto kankinių ir didvyrių įamžinimo institucijoje Jad Vašeme žydų gelbėtojų Pasaulio tautų teisuolio vardą suteikia visuomeniniais pagrindais dirbanti komisija, kurios sudėtyje yra ne tik šios temos tyrėjai, istorikai, bet ir per Holokaustą Lietuvoje išsigelbėjęs žmogus, Izraelio Aukščiausiojo Teismo teisėjas. Dabar žydų gelbėtojų pripažinimo Pasaulio tautų teisuoliais procesas yra sulėtėjęs, labai nedaug beliko žmonių, kurie patys kreipiasi į Jad Vašemą dėl savo gelbėtojų pripažinimo Pasaulio tautų teisuoliais. Pastaraisiais metais kolegos iš Jad Vašemo daugiau dirba su archyvine medžiaga, išsigelbėjusių žmonių vaizdo įrašais. Tokiu būdu, remiantis Dmitrijaus Gelperno liudijimu, t.y. vaizdo įrašu, prieš daugelį metų padarytu Spielbergo fondui, Pasaulio tautų teisuoliu 2015 m. pripažintas Lietuvos Prezidentas Kazys Grinius. Taigi, Teisuolių pripažinimo procesas Jad Vašeme vis dar vyksta. Pagal šiuo metu Jad Vašemo tinklalapyje skelbiamus 2018 m. sausio 1 d. duomenis, 893 Lietuvos piliečiai yra pripažinti Pasaulio tautų teisuoliais.

Lietuvos valstybės apdovanojimu – Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi – žydų gelbėtojai pradėti apdovanoti 1993 m. Tai buvo tuometinio Žydų muziejaus direktoriaus Emanuelio Zingerio iniciatyva, kuria siekta pagerbti tada Lietuvoje tebegyvenusius žydų gelbėtojus, įamžinti šių ypatingų žmonių žygdarbius ir jų atminimą, kaupti išsigelbėjusių žydų prisiminimus. Šis projektas, jei jį būtų galima vertinti balais ar skaičiais, pasiteisino šimtu procentų. Žydų gelbėtojų atminimo įamžinimo skyriuje sukaupta daug vertingos medžiagos, 1997 m. pradėtas leisti tęstinis leidinys „Gyvybę ir duoną nešančios rankos“, 2009 m. atidaryta nuolatinė paroda „Išsigelbėjęs Lietuvos žydų vaikas pasakoja apie Šoa“, tapusi tikru edukacijos centru. 2011 m. internete patalpinta virtuali šios parodos versija www.issigelbejesvaikas.lt; (anglų kalba: www.rescuedchild.lt). Tai ne tik virtuali paroda, bet ir išsami apdovanojimų žydų gelbėtojų duomenų bazė, kurioje patalpinti autentiški išsigelbėjusių žmonių liudijimai, daug vaizdinės medžiagos, dokumentiniai filmai.

Pagal Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus ištirtus gelbėjimo atvejus ir parengtus teikimus 1993–2017 m. laikotarpiu Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi apdovanota 1430 žydų gelbėtojų. Pagrindinis reikalavimas pristatant žydų gelbėtojus apdovanojimui Lietuvos Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi išlieka toks pat kaip ir Jad Vašeme – kiekvienas gelbėjimo faktas turi būti ištirtas ir patvirtintas. Jei nebėra gyvų išgelbėtų žmonių, nagrinėjami įvairūs rašytiniai šaltiniai: prisiminimai, susirašinėjimas tarp gelbėtojų ir išgelbėtų žmonių, atsižvelgiama į istorikų tyrimus, archyvinius dokumentus. Sprendimą dėl žydų gelbėtojo apdovanojimo Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi priima Lietuvos Respublikos Prezidentūroje veikianti Apdovanojimų taryba ir Lietuvos Respublikos Prezidentas, kuris pasirašo dekretą dėl žydų gelbėtojų apdovanojimo.

- Esate keturių dokumentinių filmų apie žydų gelbėtojus ir išgelbėtuosius („Palieku tau savo vaiką“, „Vilties etiudas“, „Gyvybės ir kančių duobė“, „Seserys“) bendraautorė. Kaip gimsta tokie filmai?

Kiekvienas Holokausto liudininko pasakojimas, vaizdo įrašas turi ne tik išliekamąją vertę, bet ir didžiulį emocinį poveikį. Labai svarbu šiuos pasakojimus išgirsti iš pirmų lūpų, pamatyti tuos žmones, kurie buvo pačių kraupiausių nusikaltimų žmogiškumui liudininkai. Tai įprasta praktika ir kituose Holokausto muziejuose. Holokausto liudininkų pasakojimai verčia susimastyti, geriau suprasti, pajusti mūsų bendrapiliečius žydus ištikusią tragediją, suvokti milžinišką Katastrofos mastą, palikusį negyjančias žaizdas ne tik žydams, bet ir lietuviams.

Visi keturi muziejaus dokumentiniai filmai buvo sukurti bendradarbiaujant su režisiere Lilija Kopač, kuri pirmoji Lietuvoje pradėjo filmuoti žydų gelbėtojus ir išsigelbėjusius. Lilijos Kopač dokumentinis filmas „Gyvybės medis“ buvo sukurtas 1998 m. Beveik visų tame filme nufilmuotų žydų gelbėtojų ir išsigelbėjusių jau nebėra tarp mūsų, tad galima tik pasidžiaugti, kad išliko vertingi archyviniai kadrai.

Pradėjusi dirbti muziejaus Žydų gelbėtojų atminimo įamžinimo skyriuje susipažinau su karo metais gimusiu Telesforu Laucevičiumi, jo slapstymo ir gelbėjimo istorija bei Izraelyje gyvenančiu Telesforo

dėde Jakovu Gurvičiumi. Jakovas – visų Telšių rajone buvusių žydų naikinimo stovyklų ir masinių žudynių liudininkas – apie tragišką savo sesers Rūtos Gurvičiūtės ir jos vyro lietuvio Prano Laucevičiaus žūtį sužinojo būdamas paskutinėje savo slapstymosi vietoje Kvėdarnoje. Tada jį taip pat pasiekė žinia, kad Rūtos ir Prano sūnų, mažąjį Telesforą, išgelbėjo Prano sesuo Jadvyga Laucevičiūtė-Baužienė. Labai norėjau, kad ši istorija taptų žinoma Lietuvos žmonėms, todėl kreipiausi į režisierę Liliją Kopač ir 2005 m. gimė pirmasis muziejaus dokumentinis filmas „Palieku tau savo vaiką“. Pirmiausia šį filmą ir parodėme Telšiuose, Telesforo gimtajame mieste, kuriame prisiminimai apie šią tragišką istoriją tebebuvo gyvi. Filmas buvo labai šiltas sutiktas, vėliau – įgarsintas lietuvių, anglų ir rusų kalbomis, sulaukė pasisekimo ir Izraelyje. Tai mus paskatino toliau dirbti šia linkme.

Norėčiau pabrėžti, kad tiek man, tiek režisierėi Lilijai Kopač buvo labai svarbu kuo teisingiau parodyti istorinį kontekstą, tą siaubingą, antisemitinės propagandos ir grasinimų pritvinkusią aplinką, kurioje teko veikti žydų gelbėtojams. Naudojome nemažai dokumentikos, o filmo „Vilties etiudus“ pagrindas – autentiškas Helenos Holzman dienoraštis, jos knyga „Šitas vaikas turi gyventi“, atskleidžianti svarbiausius nacių okupacijos įvykius Kaune. Žinoma, kad be Helenos Holzman išgelbėtos Kauno geto mergaitės Frumos Vitkinaitės-Kučinskienės ir jos sesers Margaritos Holzman mums nebūtų pavykę to įgyvendinti. Esu joms be galo dėkinga.

Tą patį galėčiau pasakyti ir apie kitus mūsų filmų herojus – Mošę Kuklianskį (dok. filmas „Gyvybės ir kančių duobė“), Danutę Pomerancaitę, Aušrą Petrauskaitę (dok. filmas „Seserys“). Tai ypatingi žmonės, darbas su jais buvo didžiulė patirtis, jų istorijos absoliučiai skirtingos, tačiau visi mūsų filmų herojai – asmenybės, gyvenusios tais laikais, kai vyko masinis žydų tautos naikinimas. Tada išgelbėti kad ir vieną žydų vaiką, tuo labiau išsigelbėti visai šeimai buvo nepaprastai sunku. To pamiršti negalima.

- Ekranizavimo vertų žydų gelbėjimo istorijų tikriausiai netrūksta. Kaip nusprendžiate, apie kurią istoriją ar asmenybę kursite filmą?

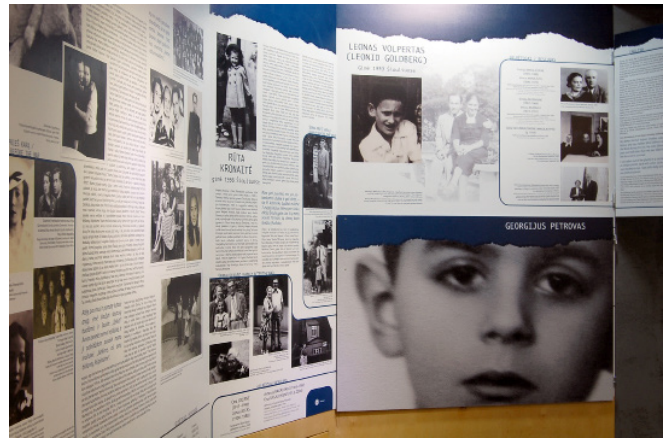
Taip, istorijų mes žinome daug, tačiau Holokausto liudininkų, kurie sutinka ir gali kalbėti, kurie prisimena kone kiekvieną žmogų, suteikusį pagalbą per tris su puse slapstymosi metų, kuriems stebuklingai pavyko išvengti egzekucijos ir kurie buvo masinių žudynių liudininkai, yra labai mažai ir jiems per 90 metų.

- Pastaruoju metu juntamas išaugęs visuomenės susidomėjimas žydų gelbėtojais, jų istorijomis. Ar susitelkimas ties Pasaulio tautų teisuoliais neiškreipia bendro vaizdo, netrukdo suvokti Holokausto baisumų mastą?

Nei vienas Holokaustą pergyvenęs žmogus dar nepasakojo, kad juos supo vieni gelbėtojai ir kad tai, ką jiems teko patirti, buvo normalu. Reikia įsiklausyti į jų pasakojimus. Tai labai skausmingi daug pergyvenusių žmonių prisiminimai, susiję su artimiausių žmonių žūtimi, pažeminimais, smurtu, gyvenimu nuolatinėje įtampoje ir baimėje. Bet tų žmonių, kurie suteikė viltį, kurie rizikuodami gyvybe ir savo artimaisiais gelbėjo persekiojamą žmogų, išgelbėtieji niekada neužmiršo ir mums jų užmiršti negalima. Kalbėdami apie tokius žmones Holokausto veido mes neiškreipsime.

Žinoma, aš esu girdėjusi apie įvairiausių mėginimus manipuliuoti gelbėtojų skaičiais bandant aiškinti, jog Lietuva buvo gelbėtojų šalis; buvo bandymų gelbėtojais lyg ir „pateisinti“ žudikus. Tai paprasčiausiai nepadoru, sakyčiau, netgi niekinga. Bet Lietuvoje visuomenė sparčiai keičiasi, tokiomis kalbomis mažai kas tiki, istorikai puikiai padirbėjo, išleista daugybė knygų, daug žmonių, ypač jaunimas, domisi savo krašto istorija, yra puikių istorijos mokytojų. Norėčiau tikėti, kad ir mes savo darbais kiek nors prisidėjome ir tebeprisidedame prie šių pokyčių.

- Muziejaus Tolerancijos centre veikia Jūsų kuruojama nuolatinė ekspozicija „Išsigelbėjęs Lietuvos žydų vaikas pasakoja apie Šoa“. Kuo ši ekspozicija ypatinga? Į ką patartumėte atkreipti dėmesį jos lankytojams?

Kurdami šią ekspoziciją bendravome su visais šios parodos dalyviais, per karą išgelbėtais žydų vaikais, jie patys rašė tekstus savo standams. Nedidelėje ekspozicijos patalpoje siaurais, laužytais takais praeidami tarp standų matome tarsi laikmečio pjūvį, daug gražių veidų – tai išgelbėti žydų vaikai iš Lietuvos miestelių, Kauno, Vilniaus ir Šiaulių getų, jų tėvai, broliai ar seserys. Deja, toli gražu ne kiekvienam nusišypsojo laimė sutikti savo gelbėtoją. Devyni iš dešimties buvo nužudyti. Nužudytiems vaikams skirtame memoriale kiekvienas lankytojas, paėmęs akmenuką ir padėjęs jį memoriale, pagerbia žuvusius. Pasigirsta lopšinė „Shtiler, Shtiler...“, dainuojama iki šių dienų. Šios lopšinės melodiją sukūrė Vilniaus geto kalinys, tuomet vienuolikmetis berniukas, dabar garsus kompozitorius ir pianistas Aleksanderis Tamiras (Alik Wolkowski).

Pabandykite įsivaizduoti, kaip atrodytų mūsų Lietuva, jei nebūtų buvę Onos Šimaitės, Sofijos Binkienės, Elenos Buivydaitės-Kutorgienės, Bronislovo Paukščio, Petro Baublio ar Jehošua Šochoto auklės Domicėlės bei daugelio kitų mūsų Teisuolių? Būtų labai liūdna. Šviečiantys šių Teisuolių standai yra mūsų parodoje, galima ties jais stabtelėti. Tai gražūs veidai ir puikūs žmonės. Bet, svarbiausia, siūlyčiau neužmiršti, kad visą ekspozicijos „Išsigelbėjęs Lietuvos žydų vaikas pasakoja apie Šoa“ turinį rasite mūsų virtualioje parodoje www.issigelbejesvaikas.lt.

- *Ką mėgstate veikti laisvalaikiu? Kaip atsipalaiduojate po įtemptos darbo dienos ar savaitės?*

Esu filharmonijos lankytoja, operos gerbėja. Anksčiau nemažai keliaudavau, tačiau viskam reikia laiko, kartais labiau norisi pabendrauti su draugais ar tiesiog pabūti su artimaisiais.

- *Ačiū už pokalbį!*

PADĖKA

Nuoširdžiai dėkojame visiems, 2018 m. pirmąjį pusmetį parėmusiems muziejų finansiškai, eksponatais, paslaugomis ar konsultacijomis. Tai:

William Scherl / Michael Philip Davis / Alberto J. Bird / Ilya Goldovt / Joseph Mandelbraut / William Kentridge / Markas Atamukas / Bryan Shill / Thomas Irmer / Danutė Pomerancaitė-Mazurkevič

PADĖKITE SAMUELIO BAKO DARBAMS PASIEKTI VILNIŲ

2017 m. lapkritį atidarytas Samuelio Bako muziejus – kol kas vienintelis muziejus pasaulyje, skirtas iškilaus litvakų dailininko, Vilniaus garbės piliečio Samuelio Bako kūrybai. Šiuo metu Bostone gyvenantis ir kuriantis Samuelis Bakas Lietuvai ir muziejui jau padovanojo 54 savo kūrybos darbus. Menininkas Samuelio Bako muziejui atrinko dar keliasdešimt darbų, kurių transportavimui iš Bostono į Vilnių reikalingos nemažos lėšos, tad būtume labai dėkingi už jūsų paramą. Daugiau informacijos apie galimybes prisidėti prie Samuelio Bako muziejaus plėtros rasite [čia](#).

MUZIEJAUS PADALINIŲ KONTAKTAI IR DARBO LAIKAS

TOLERANCIJOS CENTRAS ir SAMUELIO BAKO MUZIEJUS

Naugarduko g. 10/2, Vilnius
tel. +370 5 212 0112
el. paštas: muziejus@jmuseum.lt

Darbo laikas
I-IV: 10–18 val.
V: 10–16 val.
VI: nedirbame
VII: 10–16 val.

HOLOKAUSTO EKSPOZICIJA

Pamėnkalnio g. 12, Vilnius
tel. +370 5 262 0730
el. paštas: jewishmuseum@jmuseum.lt

Darbo laikas
I-IV: 9–17 val.
V: 9–16 val.
VI: nedirbame
VII: 10–16 val.

PANERIŲ MEMORIALO INFORMACIJOS CENTRAS

Agrastų g. 15, Vilnius
tel. +370 699 90 384
el. paštas: mantas.siksnianas@jmuseum.lt

Darbo laikas
I Nedirbame
II-IV 9–17 val.
V 9–16 val.
VI Nedirbame
VII 9–16 val.

Nuo spalio iki gegužės centras atidaromas pagal pageidavimą.

Draugaukime!

Sekite mūsų naujienas muziejaus interneto svetainėje
jmuseum.lt ir socialiniame tinkle [Facebook](#).
